

26. 6. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dovolená v roce 2020 ve světle koronavirové pandemie

Rok 2020 je poznamenán koronavirovou pandemií. Ta velice nepříjemně zasáhla nespočet zaměstnavatelů, kteří se mnohdy snažili mírnit její dopady např. i tím, že v době nedobrovolného uzavření svých provozů nebo v případě výpadku v dodávce surovin nebo dočasného omezení odbytu výrobků nebo poptávky po poskytovaných službách nařídili svým zaměstnancům dovolenou, či se na jejím čerpání se zaměstnanci dohodli.

Zaměstnavatelé, jejichž provoz výrazně omezen nebyl, se pak z důvodu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci většinou přikláněli k výkonu práce zaměstnance z domova (tam, kde to charakter práce zaměstnance umožňuje) a tito tak dovolenou nečerpali. Jedna skupina zaměstnanců má tedy už část dovolené, kterou by za normálních okolností nečerpali, již vybránu, a druhé skupině zaměstnanců spousta dovolené zbývá. Zákoník práce nám pro obě tyto varianty nabízí řešení.

U první skupiny může zaměstnavatel u zaměstnanců, kteří již většinu své dovolené pro rok 2020 vyčerpali v důsledku pandemie (ať již z nařízení zaměstnavatele či po dohodě s ním), přistoupit na žádost zaměstnance k poskytnutí neplaceného volna. To, zda zaměstnavatel zaměstnanci neplacené volno poskytne, je přitom zcela na jeho uvážení. Z lidského hlediska je v potaz možné vzít skutečnost, že zaměstnanci z větší části nedobrovolně (tj. z nařízení zaměstnavatele) čerpali dovolenou v době, kdy byl v důsledku vládních a ministerských opatření omezen volný pohyb osob a zaměstnanci tak byli nuceni trávit dovolenou doma v sociální izolaci, což v některých případech nemuselo nutně splňovat zotavovací účel dovolené. Rovněž by tato možnost mohla řešit případnou situaci, kdy zaměstnavatel nebude schopen v danou dobu zaměstnanci přidělovat práci v rozsahu jeho pracovní doby a neplacené volno by tak pro zaměstnavatele znamenalo finanční úlevu.

Neplacené volno má přitom jisté dopady na zaměstnance, a to zejména ve vztahu k:

- výměře dovolené za kalendářní rok - doba neplaceného volna se nepovažuje za výkon práce pro účely výpočtu dovolené a o tuto dobu by tedy měl být poměrně zkrácen nárok na dovolenou v kalendářním roce;
- pojistnému na zdravotní pojištění - zálohy na zdravotní pojištění musejí být ze strany zaměstnance po dobu neplaceného volna nadále hrazeny, a to ve výši vypočtené z minimálního vyměřovacího základu; zaměstnanec je zálohy povinen hradit prostřednictvím zaměstnavatele, a právě z tohoto důvodu je doporučena písemná forma dohody o neplaceném volnu, v níž bude úhrada záloh ze strany zaměstnance ošetřena;
- pojistnému na sociální pojištění - povinnost k hrazení záloh na sociální pojištění po dobu neplaceného volna nevzniká, resp. nevzniká v měsíci, kdy zaměstnanec nemá žádný započitatelný příjem;
- nemocenskému pojištění - po dobu neplaceného volna zaměstnanci nenáleží dávky nemocenského pojištění; rovněž mu nenáleží náhrada mzdy za prvních 14 dní pracovní neschopnosti;
- důchodovému pojištění - doba neplaceného volna v trvání celého kalendářního měsíce se nezapočítává pro účely důchodového pojištění.

Druhá skupina zaměstnanců má naopak dovolené dostatek a vzhledem k tomu, že vycestování z České republiky je stále do jisté míry omezené a může být i rizikové, lze počítat s tím, že někteří zaměstnanci se k čerpání dovolené mít nebudou. V tomto případě může zaměstnavatel dovolenou zaměstnanci nařídit, a to písemně alespoň 14 dní předem, pokud se např. v pracovní smlouvě se zaměstnancem nedohodl na kratší době. Pokud je zaměstnanci poskytována dovolená v několika částech, musí alespoň jedna část činit nejméně 2 týdny vcelku, aby splnila zotavovací účel. Při větším počtu dotčených zaměstnanců lze přistoupit i k nařízení hromadného čerpání dovolené.

V souvislosti s čerpáním neplaceného volna nebo dovolené považujeme nyní, kdy koronavirová pandemie stále ještě není plně pod kontrolou, za vhodné zmínit i následující.

Zaměstnavatel nemůže zaměstnanci v žádném případě nařídit či ho omezovat v tom, kde a jak bude neplacené volno či dovolenou trávit. Pokud by však zaměstnanec v době svého neplaceného volna či dovolené vycestoval do zahraničí a jednalo by se o vysoce rizikovou oblast (aktuálně jsou Ministerstvem zdravotnictví rizikové oblasti vyznačeny prostřednictvím tzv. semaforu, což je seznam evropských zemí podle míry rizika nákazy), u níž je při návratu do České republiky vyžadován test na přítomnost SARS-CoV-2 s negativním výsledkem nebo podstoupení karantény, měl by toto zaměstnanec zaměstnavateli oznámit. V tomto ohledu jsme navíc toho názoru, že s ohledem na povinnost zaměstnavatele vytvářet bezpečné a zdravé neohrožující prostředí a pracovní podmínky, je zaměstnavatel výše uvedenou informaci po zaměstnanci oprávněn před jeho plánovaným návratem do práce vyžadovat.

Vzhledem k tomu, že výše uvedený semafor by měl být aktualizován pravidelně jednou týdně dle vývoje pandemické situace, přikláníme se navíc k tomu, že by zaměstnavatel od zaměstnance měl mít předem informaci o jím zvolené destinaci bez ohledu na aktuální míru rizika dané země, aby zaměstnavatel mohl flexibilně reagovat na případnou změnu rizikových oblastí v průběhu zaměstnancova pobytu v zahraničí a podle toho se zařídit. Reálně totiž může dojít k situaci, kdy zaměstnanec bude sice cestovat do země, která v tu dobu není považována za vysoce rizikovou, ale toto se může během pobytu zaměstnance v dané zemi změnit.

Co se týká povinného testu na přítomnost SARS-CoV-2 či karantény, tak při praktickém uvažování je pro zaměstnavatele výhodnější, pokud zaměstnanec podstoupí test namísto 14 denní karantény. Test si totiž zaměstnanec musí uhradit sám a při negativním výsledku může ihned nastoupit zpět do práce. Kdežto při absenci testu musí zaměstnanec absolvovat karanténu, kterou je zaměstnavatel povinen respektovat, nepřítomnost zaměstnance v práci omluvit a zaměstnanci za prvních 14 kalendářních dní trvání karantény vyplatit náhradu mzdy ve výši 60 % denního redukováného vyměřovacího základu (od 15. dne zaměstnanci přísluší dávky nemocenského pojištění). V této souvislosti vzniká otázka, zda v případě, kdy si zaměstnanec způsobí karanténu sám (např. vědomě cestuje do vysoce rizikové oblasti a následně odmítne podstoupit test), by měl být zaměstnavatel vázán povinností vyplácet tuto náhradu mzdy. S ohledem na vyšší míru ochrany zaměstnance v oblasti pracovněprávních vztahů se přikláníme k tomu, že z této povinnosti se zaměstnavatel vyvázat nemůže. Teoreticky však spatřujeme prostor pro možnost požadavku k náhradě škody vzniklé z důvodu porušení prevenční povinnosti zaměstnance, který je povinen počínat si tak, aby nedocházelo k majetkové újmě zaměstnavatele. Pokud zaměstnavatelé takové nároky uplatní, bude zajímavé sledovat, jak se k tomu postaví soud.

Pokud by se zaměstnanec zdráhal test na vlastní náklady podstoupit a raději absolvovat karanténu, lze uvažovat o možnosti proplacení testu zaměstnavatelem. Z důvodu zásady rovného zacházení by musel zaměstnavatel počítat s tím, že variantu proplacení testu by musel nabídnout všem svým zaměstnancům. Otázkou by však byla daňová uznatelnost pro zaměstnavatele a případné zdanění daní z příjmu na straně zaměstnance.

V případě, že dojde k nařízení karantény zaměstnanci, ale tento se cítí zdrav, může se s ním zaměstnavatel dohodnout na výkonu práce z domova (umožňuje-li to charakter jeho práce). Za této situace by zaměstnanci náležela pouze mzda – souběh s náhradou mzdy a následnými nemocenskými dávkami za dobu karantény není možný.

Po dobu karantény nemůže zaměstnavatel zaměstnanci nařídit dovolenou, ledaže by o to zaměstnanec sám požádal. Pokud zaměstnanec začal čerpat dovolenou před tím, než mu byla nařízena karanténa, tak se nařízením karantény dovolená nepřerušuje a zaměstnanec ji dočerpá, až následně se dostane do režimu překážky v práci (tj. karantény), kterou musí zaměstnavatel omluvit.

Ačkoliv pandemická situace v České republice a ve většině evropských států již opadá, je však v souvislosti s čerpáním neplaceného volna či dovolených a následným návratem do práce stále nezbytná jistá opatrnost (zejména při návratu zaměstnanců ze zahraniční dovolené), a to jak ze strany zaměstnavatele, tak ze strany samotných zaměstnanců. Rozsáhlejší šíření pandemie v České republice totiž započalo v průběhu března letošního roku, tj. v období jarních dovolených, kdy se lidé vraceli ze zemí, které byly koronavirem silně zasaženy. Není tak vyloučeno, že se do podobné situace můžeme v rámci případné druhé vlny dostat v průběhu letních prázdnin či v dalších měsících roku 2020. Zaměstnavatelům tedy doporučujeme i nadále sledovat aktuální pandemickou situaci a ochranná opatření pro vstup, resp. návrat na území České republiky, která jsou zveřejňována na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví[1] a bližší informace jsou dále zveřejňovány na webových stránkách Ministerstva vnitra[2].

Mgr. Martina Šumavská,
advokát

Kateřina Kopejtková,
paralegal

[GT Legal, advokátní kancelář, s.r.o](#)

Muchova 240/6
160 00 Prague 6

[1] K dispozici >>> [zde](#).

[2] K dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)